

SİYASET, EKONOMİ ve YÖNETİM ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

RESEARCH JOURNAL OF
POLITICS, ECONOMICS AND MANAGEMENT

April 2019, Vol:7, Issue:2

Nisan 2019, Cilt:7, Sayı:2

P-ISSN: 2147-6071

E-ISSN: 2147-7035

Journal homepage: www.siyasetekonomiyonetim.org

Medya Endüstrisinde Yeni Bir Prekarizasyon Süreci Olarak Freelance Çalışma¹

Freelance Work as a New Precarization Process in The Media Industry

Öğr. Gör. Serpil ÇİĞDEM

Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, Doktora Öğrencisi, serpilcigdem@sakarya.edu.tr

Doç . Dr. Ekrem ERDOĞAN

Sakarya Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, erdoğan@sakarya.edu.tr

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Geliş 11 Aralık 2018
Düzeltilme 18 Ocak 2019
Kabul 27 Şubat 2019

Anahtar Kelimeler:

Prekaryaya, Prekerleşme, Güvencesiz Çalışma, Freelance Çalışma, Freelance Gazetecilik

© 2019 PESA Tüm hakları saklıdır

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, medya endüstrisindeki prekarizasyon sürecini freelance gazetecilerin deneyimleri üzerinden analiz etmektir. Bu çerçevede, freelance gazetecilerin deneyimleri preker emeğin güvencesizlik boyutları temelinde incelenmektedir. Araştırmanın analizi 129 freelance gazeteciye uygulanan anket ve 15 freelance gazeteci ile yapılan bire bir görüşmelere dayanmaktadır. Katılımcılara kartopu örneklem yoluyla ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda freelance çalışmanın, güvencesiz bir çalışma olduğu ve işgücü piyasasındaki marjinal konumu ve yüksek risk potansiyeli dolayısıyla medya endüstrisinde prekaryaya potansiyelinin büyümesini teşvik ettiği tespitleri yapılmıştır. Sadece çalışma hayatına değil, bireyin yaşamındaki tüm alanlara sirayet eden güvencesizlik, son yıllarda geniş çapta tartışılan, küresel gerçekliği ve ulusal katmanlarını giderek daha fazla şekillendiren bir konu haline gelmiştir. Neoliberalizmle bağlantılı kapitalist gelişmenin kendine özgü bir aşaması olan güvencesizlik, ekonomik yapıyı, çalışma biçimlerini ve sınıf ilişkilerini derinden etkilemektedir. Emek piyasasındaki esneklemeye bağlı olarak tam zamanlı ve güvenceli çalışanların sayısının azalması ve freelance çalışma gibi atipik işlerin büyümesi prekaryanın büyümesini hızlandırmaktadır.

ARTICLE INFO

Article History:

Received 11 December 2018
Received in revised form 18 January 2019
Accepted 27 February 2019

Keywords:

Prekariat, Prekerization, Precarious Work, Freelance Work, Freelance Journalism

© 2019 PESA All rights reserved

ABSTRACT

The aim of the study is to analyze the precarization process in the media industry with freelance journalists' experiences. In this context, the experiences of freelance journalists are examined on the basis of the precariousness dimensions of preker labor. The analyze of the study based on 129 surveys with freelance journalists and on one-to-one interviews with 15 freelance journalists. Journalists were reached through snowball sampling. According to the results of the research, freelance work is a form of precarious employment and encourages the growth of the pre-market due to its marginal position and high risk potential in the labor market. The precarity, appearing not only in the working life but also in all areas of the individual's life, has become a subject widely discussed and gradually forming global reality and national system. The precarity, a step of capitalist development related to Neoliberalism, has deeply effected economic structure, employment relations and class relationships. Due to the flexibility in the labor market, the decrease in the number of full-time and secure employees occurs in parallel with other main trends such as freelance work and the growth of atypical jobs.

¹ Bu çalışma devam eden "Medya Endüstrisinde Serbest (Freelance) Gazetecilerin İşgücü Piyasası Analizi" adlı doktora tezine dayanılarak hazırlanmıştır.

GİRİŞ

Güvencesizlik (precarity), kapitalizm hakkında tarihsel bir argüman sunan, sınıf ilişkilerinde bir kaygıyı telaffuz eden ve yeni toplumsal hareketleri ve politikayı öngören ‘precarious’, ‘precariousness’, ‘precaritization’, ve ‘the precariat’, gibi bir dizi terimle ilişkilendirilen çok temelli bir kavramdır. Güvencesizlik, prekarya oluşumu içindeki kimliğe işaret ederken prekarizasyon ise süreçsel yönleri ifade etmektedir. Genel olarak, birbiriyle ilişkili bu kavramlar, işgücü piyasalarının esnekleşmesine yol açan neoliberal politikalara atıfta bulunmaktadır. Ayrıca geçici ve informal çalışmanın, yirmi birinci yüz yılın baskın yaşam biçimi haline geldiğine vurgu yapmaktadır. Güvencesizlik, şu anda çalışma hayatının her düzeyinde görülmektedir. Sadece özel sektörde değil, kamu sektöründe de belirsiz, yarı zamanlı veya geçici olarak çalışanların sayıları büyük ölçüde artmıştır. Çalışma hayatında zaman ve mekân eşleşmesi giderek gevşemekte, zaman-uzam ayrışması artmaktadır (Özdemir: 2018:294). Güvencesiz koşulların yarattığı prekarya ise bir sonraki ücretin/ödemenin nereden geleceğini bilmeyen ve bunun yaşamının ve çalışmanın normal bir gerekliliği olduğunu düşünen bir sınıfı temsil etmektedir. Prekarya, bir gün fazla çalışmakta; ertesi günü işsiz kalabilmektedir. Bir hafta sıfır saat sözleşme ile sonraki bir ay ise gece vardiyasında çalışabilmektedir. Prekarya’nın sürekli geliri ve çalışma programı tahmin edilememektedir (Foti, 2017:11). Nitekim işverenle kurduğu iş ilişkisi, belirsiz bir hal almaktadır. Geçicilik ve değişim, prekaryanın yaşamının bütün alanlarına sızmaktadır. Richard Sennett (2002)’in deyişiyle “uzun vade yok” mottosu prekaryayı temsil eden belirgin bir özelliktir.

Prekarya, ilk kez İngilizce olarak EuroMayDay3 hareketi sayesinde 2004 yılında telaffuz edilmiştir. Yeni kapitalizmin ürettiği geçici, kısmi zamanlı, freelance, sözleşmeli çalışanları kapsamaktadır. Prekarya, aslında yeni bir işçi sınıfıdır ve bir kuşaktır. İşgücünün en genç grubunu temsil etmektedir. Yirmili ve otuzlu yaşlarda, çoğunlukla karışık etnik kökene sahip kentsel genç nüfustan oluşur. Gündelik istihdamda bulunan Milenyum ve üniversiteden yeni mezun olan ve şimdi işsiz olan genç Z kuşağı, ‘prekarya nesli’ni tanımlamaktadır. Aslında ortaya çıkan bu yeni sınıf, Batı Avrupa, Kuzey Amerika ve Doğu Asya’daki gelişmiş ülkelerde yeniden üretimi sağlayan tüm geçici çalışanları kapsamaktadır. Orta sınıfı bile ücret güvencesi olan uzun vadeli işlerden yoksun bırakmaktadır. Neoliberal işgücü piyasasının daha da esnekleştirilmesiyle, prekarya giderek çoğalmaktadır. Özellikle mali kriz, prekaryanın saflarını daha da artırmaktadır. İşgücü piyasası esnekliği “gig ekonomisi” adı altında bir norm haline gelmekte ve özellikle gençler, bilgi kapitalizminin her bölgesinde kolaylıkla kendilerine güvencesiz işler bulmaktadır. Bunlar ABD’de genellikle “temps”, Avrupa’da nerede olduklarına bağlı olarak “précaires, precari@, precari/e”; Japonya’da “hiyatoi” ve Çin’de ise “diaosi” olarak adlandırılmaktadır (Foti, 2017:9-10).

Bir kendi hesabına çalışan olarak freelance çalışanlar da prekarya üyeleri arasında yer almaktadır (Foti, 2017:31). Orta Çağ’da ödeme yapmaya hazır olan asil adama mızraklarını sunan askerleri tanımlayan bir terim olarak ortaya çıkan free-lances (serbest-mızraklar) kavramı, o dönemde, herhangi birine bağlı olmayan özgür ajanlar olarak tanımlanıyordu. Günümüzdeki tanımlamalarda da bu özerklik fikri hala korunmaktadır. Freelance çalışanlar, herhangi bir işverene ya da şirkete uzun vadeli sözleşme taahhütleri olmayan, tam zamanlı olarak istihdam edilmeyen, geçici süreli belirli görevler için kiralanan kişilerdir. Aynı anda bir ya da daha çok işverene tecrübelerini, becerilerini ve uzmanlıklarına dayalı hizmetlerini satan kendi hesabına çalışanlardır (Platman, 2004:577-578). İşverenlerle uzun dönemli bir anlaşma yapmaksızın ürettiği içerik ya da haberleri birkaç işverene satarak gelir sağlayan freelance çalışanlar, taşeron, geçici ve kısa süreli sözleşme ile çalışan diğer atipik çalışanlardan ayrılmaktadırlar (Walters, Warren, Dobbie, 2006:6). Bağımsız yüklenicilere benzer şekilde, freelance çalışanlar da kendi hesabına çalıştıkları için diğer standart dışı çalışanlardan daha

² Butler (2010:3) “precarity” ve “precariousness” arasında kritik bir ayrım yapmaktadır. Güvencesizliği (precariousness), bütün insanların birbirine bağımlı olması ve bu nedenle herkesin savunmasız olması gerçeğinden hareketle insanların genelleşmiş bir durumu olarak görmektedir. Ona göre, precarity kavramı daha spesifik ve ekonomik güvencesizlik, yaralanma, şiddet ve zorla göçe maruz kalan marjinal, fakir ve haklarından mahrum edilmiş kişiler tarafından yaşanmaktadır.

³ EuroMayDay, birçok Avrupa kentinde 1 Mayıs’tan itibaren düzenlenen güvencesiz ve göçmen kişilerin katıldığı uluslararası bir gösteridir. İlk gösteri 2001’de Milano’da düzenlenmiş ve tüm Avrupa’ya yayılmıştır. Küreselleşme karşıtı bir harekettir. (Tacticalmediafiles; 2019).

kötü şartlara sahip olmaktadır. İşverenlerinin ödemeyi reddetmesi ya da çalışmaktan vazgeçmesi halinde savunmasız kalmaktadırlar. Çünkü bu grup hiçbir yasal hakka sahip değildir (Foti, 2017:34).

Araştırmanın temel amacı; medya endüstrisinde yaşanan prekarizasyon sürecini, freelance gazetecilerin deneyimleri üzerinden değerlendirmektir. Bu çerçevede freelance gazetecilerin preker özellikleri, Standing (2014)'in prekaryanın sahip olmadığını iddia ettiği istihdam güvenliği, iş güvenliği, gelir güvenliği ve temsil güvenliği boyutları esas alınarak incelenmiştir. Bu amaç doğrultusunda araştırma kapsamında şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Freelance gazetecilerin sosyo-demografik özellikleri nelerdir?
2. Freelance gazetecilerin istihdam, gelir ve temsil güvenliği ve iş güvencesi durumu nedir?

Çalışmada ilk olarak güvencesizliğin yarattığı bir sınıf olarak prekarya kavramına ilişkin akademik literatür taranmıştır. Ardından esneklik ve güvencesizliğin boyutları ortaya konulmuştur. Ardından güvencesiz çalışma kapsamında ele alınan freelance çalışma kavramı ve özellikleri açıklanarak son olarak freelance gazetecilerin deneyimleri üzerinden medya endüstrisindeki prekarizasyon süreci analiz edilmiştir. Çalışmanın temeli, prekarya kavramı odağında güvencesizlik, esnekleşme ve freelance çalışma kavramları çerçevesinde oluşmaktadır.

Freelance çalışmanın tüm dünyada yaygınlaşmasına ve akademik yazında 'freelance ekonomi' konusuna ilginin artmasına rağmen, Türkiye'de freelance gazetecilerin bu alandaki akademik araştırmalara dahil edilmesi oldukça sınırlı kalmıştır. Oysa çalışma hayatındaki değişimlerin gazetecilerin çalışma pratiklerine ve mesleki kimliklerine etkisi oldukça fazladır. Toplumsal yapılanmaya ve demokrasinin gelişmesine önemli katkısı olan gazetecilerin prekerleşen emek süreci, şüphesiz haberin niteliğini ve kalitesini de etkilemektedir. Bu çerçevede çalışma hem kuramsal hem de pratik olarak literatüre katkı sağlamaktadır.

1. Yeni Bir Sınıf Olarak Prekarya ve Güvencesizlik

Bourdieu'nun sömürgeci işçi sınıfını tanımlamak için kullandığı ve daha sonra küresel ekonominin yeniden yapılanmasından kaynaklanan farklı bir egemenlik tarzını tanımladığı prekarya teriminin kökeni 1960'lara kadar uzanmaktadır(Jørgensen, 2016:3). Ancak terim, Guy Standing'in "Prekarya- Yeni Tehlikeli Sınıf" isimli kitabıyla popülerleşmiştir. "Precarity" ve "proletarya" kavramlarının birleşmesinden oluşan prekarya kavramı, Standing'e göre esnekliğin ve güvencesizliğin yarattığı yeni bir küresel sınıfı tanımlamaktadır ve bu yönüyle farklı bir sosyo-ekonomik grubu temsil etmektedir. Emek piyasasında geleneksel ücretli çalışanlar ve kendi hesabına çalışanlardan, "gri ekonomi" olarak adlandırılan işlerde çalışan mevsimlik işçiler, geçici işçiler, gönülsüz kısmi zamanlı çalışanlar, bağımlı kendi hesabına çalışanlar veya aktif işgücü piyasası politika önlemleri ile desteklenen sosyal entegrasyon umutları olmayan işsizlere kadar çok farklı statüde yer alan gruplardan oluşmaktadır. Dolayısıyla prekarya, homojen bir yapıya sahip değildir(Standing, 2014: 21-35).

Prekarya, emek piyasasının daha da esnekleşmesiyle birlikte parçalanmış küresel bir sınıfın görüntüsüdür. Prekarya ve onu oluşturan toplumsal kesimler, üretim ilişkileri ve üretim araçları üzerinden değil, yaptıkları iş ve mesleklere, içinde buldukları işgücü piyasası konumlarına, istihdam durumlarına ve para ile olan ilişkilerine göre belli bir sınıfsal kimliğe sahip olmaktadır (Kutlu, 2018:1861). Prekarya, geçici işlerde çalıştığı için, istikrarlı işlerde zaman içerisinde çalışanlar tarafından benimsenen belli norm ve davranış kalıpları oluşmamaktadır. Bir kimliğe sahip olmadıkları için kolektif bilince de sahip değildirler ve bu yüzden kendilerini emek camiasının bir üyesi olarak görmemektedirler (Standing,2014:29). Bu yüzden sınıf bilinci de oluşmamıştır. Standing (2014) prekarya'yı bir sınıf olarak tanımlamaktan ziyade oluşum içinde olan bir sınıf olarak görmenin daha doğru olacağını vurgulamaktadır.

1980'li yıllarda temelleri neoliberalizm ile atılan emek piyasalarının esnekleştirilmesi faaliyetleri ile birlikte, üretim ilişkilerinin esnek çalışma metodlarına uygun hale getirilmesi hızlandırılarak (Hermann, 2007:62) istihdamda bir prekarizasyon süreci de başlamıştır.

Güvencesizlik, genellikle Fordizm'in tersi bir anlayışa sahiptir ve bu dönemde ortak olan yaşam boyu istikrarlı işlerden, hizmet ve finansal ekonominin küreselleşmesiyle ortaya çıkan geçici, güvensiz, düşük ücretli işlere geçişin ardından ortaya çıkan çalışma koşullarını temsil etmektedir. (Casas-Cortés, 2014:208). Güvencesizlik, sadece gelişmekte olan ekonomilerde değil, gelişmiş ekonomilerde de, düşük sosyal koruma, düşük gelir seviyesi, iş güvensizliği ve geçici çalışma ile karakterize bir emek piyasası oluşturmuştur (Menedez ve diğ., 2007:776). Üretim ilişkilerinin enformelleşmesi ve işin güvencesizleşmesi artık tüm dünyada normalleşmektedir. Güvencesizlik, önceden sadece gelişmekte olan ülkelerde yaygın olarak görülürken, son yıllarda gelişmiş ülkelerde de artış eğilimindedir (Munck, 2011:6). Bu durum "Brezilyalılaşma" olarak tanımlanmaktadır. Güney'e özgü üretim kalıpları ve toplumsal ilişkiler, Kuzey'in gelişmiş toplumlarına da yayılmaktadır. Beck (2000:1), Batının toplumsal yapısının, Güney halklarının işlerindeki ve hayatlarındaki farklılaşma, belirsizlik ve güvensizlikle tanımlanabilen yamalı bohçaya benzemeye başladığını vurgulamaktadır. Nitekim Güney toplumlarında hakim olan güvencesizlik, son yıllarda Batı toplumlarına da sirayet etmiştir.

2. Esneklik ve Güvencesizliğin Boyutları

"Yeni Kapitalizm" kavramı, kapitalizmin yeni bir evreye girdiğini ve sermayenin örgütlenme biçimlerinde farklılaşmaların ortaya çıktığını ifade etmek için kullanılmaktadır. Özellikle küreselleşme ve artan rekabet, iletişim ve ulaşım teknolojilerindeki gelişmeler, sermayenin küresel düzeyde mobilizasyonunu mümkün kılarken, aynı zamanda, esnek örgütlenme imkânına da sahip olmasını sağlamaktadır. Söz konusu dinamiklerin ortaya çıkardığı en önemli sonuçlar arasında, üretimin taşeronlaşması, emek piyasasının esnekleştirilmesi ve güvencesizleşmenin yaygınlaşması gelmektedir (Emirgil, 2010:225).

Küresel emek araştırmalarında farklı emek "türleri" veya kategorileri için çeşitli terim ve tanımlar dizisinin yaygınlaştığına yönelik göze çarpan bir eğilim söz konusudur. Akademik ve diğer literatürdeki terimler arasında güvencesiz iş veya istihdam, enformelleşme, gündelik çalışma, esnekleşme, standart dışı çalışma, düzensiz ve koşullu istihdam kavramları yer almaktadır. Bu terimlerden bazıları tanımlayıcı olsa da, diğerleri neoliberal çağda üretim, dağıtım ve tüketimin küreselleşmesine karşılık gelerek ortaya çıkan emek ve çalışma teorilerine dayanmaktadır. Bu süreçler ve iş uygulamaları hem az gelişmiş hem de sanayileşmiş ülkeleri etkilemektedir. Ancak, terimlerin bağlamları bir ulustan diğerine önemli ölçüde değişmektedir (Arnold ve Bongiovi, 2013:289). Güney ve Orta Avrupa'daki çalışmalar "güvencesizlik" şemsiyesi altında gerçekleşmektedir. "Esnek emek" ifadesinin aksine "güvencesiz emek" kavramı tercih edilmektedir (Casas-Cortés, 2014:206).

Çalışma ortamındaki en önemli değişikliklerden biri, yeni istihdam biçimlerinin ortaya çıkışı ile esnek emek piyasalarının genişletilmesi olmuştur. Özellikle son yıllarda, işgücü piyasaları, geçici (belirli süreli) çalışma, taşeron, kendi hesabına çalışma, gündelik çalışma, sıfır saatlik sözleşmeler, kısmi zamanlı çalışma gibi esnek çalışma biçimlerinde kayda değer bir büyümeye şahit olmaktadır. Birçok ülkede işgücü havuzunun önemli bir payı artık esnek bir şekilde kullanılmaktadır. (Kalleberg, 2012:428; Kalleberg, Reskin ve Hudson, 2000:257; Kalleberg, 2009:2). Esnek istihdam, işgücü piyasasını, işgücü arzını işgücü talebini karşılayacak şekilde hızla ayarlayabilmesine olanak tanır. Bu yüzden işverenler, firma dışına iş vererek, taşeron sözleşmeler yaparak ve standart dışı istihdam biçimlerini kullanarak çekirdek personeli küçültme yoluna yönelmişlerdir.

Standart dışı istihdam, ekonomik şartları güvencesiz istihdamdaki işçilerden çok farklı olan bağımsız profesyoneller ve kendi hesabına çalışan bazı çalışanların yüksek ücret aldığı ve güvenceye sahip olduğu bir dizi istihdam biçimini de kapsayan geniş bir kavramdır (O' Connor, 2008:2). Standart dışı çalışma ile güvencesizlik arasında nedensel bir bağ olmamasına rağmen, güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Ancak standart dışı çalışmanın varlığı güvencesizlik için önemli bir unsur olsa da, standart dışı istihdam biçimlerinin tümü güvencesizlikle ilişkilendirilemez (Fudge ve diğerleri 2002; Tucker, 2002; Vosko, Zukewich ve Cranford, 2003; O' Connor, 2008:2). Birçok ülkede, belirli süreli ve kısmi zamanlı çalışmada artışlar meydana gelmektedir. Nitekim bunların tümünün güvencesiz olduğu söylenemez. Çünkü kısmi zamanlı çalışmayı güvencesiz kılacak şey kısmi zamanlı çalışma şartlarının karakteristiğidir. Son

yıllarda gönülsüz kısmi zamanlı çalışmada bir artış olduğu ve çalışanların kısa çalışma saatlerini kabul etmek zorunda kaldığı görülmektedir. Kısmi zamanlı çalışmanın kalitesini belirleyen iki etmeden birincisi, kısmi zamanlı çalışmanın gönüllü ya da zorunlu olup olmadığı meselesidir. Çalışanların serbestçe bu işi seçip seçmedikleri, yoksa bir alternatiften yoksun oldukları için mi kısmi zamanlı çalışmaya zorlandıklarının tespit edilmesi gerekmektedir. İkincisi ise kısmi zamanlı çalışmanın düzenli, uzun vadeli bir çalışma imkânı mı sunduğu yoksa geçici bir iş düzenlemesinden mi ibaret olduğu hususudur. Dolayısıyla standart dışı çalışma biçimlerinin koşulları güvencesizliğin belirleyici unsurlarını oluşturmaktadır. Fakat yine de araştırmalar, kısmi zamanlı istihdamın tam zamanlı istihdamla kıyaslandığında önemli bir eşitsizlik kaynağı ve kadınların daha çok düşük vasıflı işlerde istihdam edilmesinin kısmi zamanlı çalışmanın bir karakteristiği olduğunu göstermektedir. Zaten kısmi zamanlı çalışma, esasen bir tür gizli işsizlik olarak görülmektedir. Dolayısıyla gönülsüz kısmi zamanlı çalışma, güvencesiz olarak algılanmakta güvencesiz istihdam ilişkileri alanına dahil olmaktadır. Bununla birlikte, sahte kendi hesabına çalışma⁴, kayıt dışı çalışma ve geçici çalışma da işçilere düşük düzeyde istihdam ve refah koruması sağladığı için sıklıkla güvencesizlikle ilişkilendirilmektedir. Kendi hesabına çalışma, genellikle işçileri sosyal sigortadan ve sosyal korumadan dışladığından, sahte kendi hesabına çalışma, istihdam ile ilişkili risklerin yükünü işverenden işçiye kaydırmanın bir yöntemi haline gelmektedir (McKay ve diğ. 2012:6; Kjeldstad ve Nymoan, 2010:10-11).

Rodgers ve Rodgers (1989)'a göre, güvencesizliği 4 boyuta sahiptir. İlk olarak işin devamlılığı/sürekliliği güvencesizliği belirleyen önemli bir unsurdur. Güvencesiz işler, genellikle kısa süreli işlerden oluştuğu için işin sürekliliği belirsizdir. İkinci olarak iş daha güvencesizdir. Çalışanların çalışma koşulları, ücretler ve çalışma yeri üzerindeki bireysel ya da kollektif kontrolü daha azdır. Üçüncü olarak çalışanlar, kritik öneme sahip olan sosyal koruma ve sosyal güvenlik haklarından yoksundurlar. Ayrıca çalışanlar, ayrımcılığa, işten atılmaya ve istenmeyen çalışma pratiklerine karşı da korumasız durumdadırlar. Dördüncü olarak da güvencesiz çalışma, yoksulluk ve sosyal güvencesizliğin eşlik ettiği düşük gelirli işlerden oluşmaktadır. Fakat dikkat edilmesi gereken husus her istikrarsız işin güvencesiz olmadığıdır. Güvencesiz olarak tanımlayabilmek için iki veya daha fazla boyutun kombinasyonu gerekmektedir (Rodgers ve Rodgers, 1989:3).

Standing (2014:26)'e göre ise prekarya'nın gerçekleştirdiği iş işgücü piyasası, istihdam, iş, gelir ve temsil güvenliği, iş güvencesi ve beceri kazanma fırsatı gibi güvencelerin kapsamı dışındadır.

3. Medyada Güvencesiz Çalışma ve Freelance Gazeteciler

Medya endüstrisi, yapısı gereği esnek çalışmanın fazla olduğu bir özelliğe sahiptir. Fakat son yıllarda medyada işin doğası belirgin bir biçimde değişmekte ve medyada istihdam daha güvencesiz bir hal almaktadır. Özellikle yeni istihdam biçimleri ve olanakları medya endüstrisinde işgücü piyasasının esnekleştirilmesine ve yeniden yapılandırılmasına aracılık etmektedir (Walters ve diğerleri, 2006:1). Aynı zamanda toplu pazarlıktan uzaklaşma eğilimi ve bireyselleşen iş ilişkileri çalışanların koşullarını daha da kötüleştirmektedir.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), medya sektöründe her zamankinden daha fazla freelance, kendi hesabına çalışma veya kayıt dışı çalışmaya doğru bir eğilim olduğu ve bu tür [medya ve kültür] çalışanların sosyal güvencenin yüksek olduğu ülkelerde bile, yasal korumanın dışında kalabileceğini vurgulamaktadır (ILO,2004:24).

Gerçekten de medya sektöründe, tam zamanlı, sürekli işlerden freelance ve sözleşmeli işlere doğru kayda değer bir değişim gerçekleşmektedir. Televizyon yapımcılığı ve yayıncılığı gibi bazı medya sektörlerinde, işlerin çoğu artık freelance çalışanlar tarafından yapılmaktadır. Freelance çalışanların, toplam çalışanların yüzde 60'ına denk geldiği iddia edilmektedir. Benzer biçimde basın sektöründe de reklam ve satış gelirlerindeki düşüşler nedeniyle çok sayıda gazeteci işten çıkartılmakta ve tam zamanlı istihdam olanakları azalmaktadır. Freelance

⁴ "Sahte kendi hesabına çalışma", bireyin fiilen ücretli bir işçi ile benzer şartlarda çalışmasına rağmen kendi hesabına çalışan olarak etiketlediği çalışma biçimidir. Bu çalışma biçiminde eşit olmayan bir güç ilişkisi vardır. Burada iş teklifi, bir dizi müşteriden ziyade tek bir kaynaktan gelmekte ve dolayısıyla iş ilişkisi tek bir işverenle kurulmaktadır.

çalışanlar gibi atipik çalışanların sayısı dünya çapında büyümektedir(Deuze, 2008; Nies ve Pedersini 2003; Walters ve diğ., 2006).

Özellikle Avrupa medya endüstrisindeki freelance gazeteciler konusu, ilgili tüm aktörler ve özellikle sendikalar tarafından oldukça fazla ilgi görmektedir. Bunun nedeni, büyük ölçüde uzun vadeli istihdam ilişkilerine ve belirsiz sözleşmelere dayanan geleneksel örgütsel formlara meydan okumasıdır. Bu mesele aynı zamanda, istikrarlı istihdam ilişkileri temelinde emek için var olan düzenleyici yasalara da bir meydan okuma olarak görülmektedir. Son yıllarda resim değişmiştir ve freelance çalışmanın medya endüstrisinde ve gazeteciler arasında öne çıkan bir özellik haline geldiğine dair artan çalışmalar bulunmaktadır. Nitekim bu dönüşümün muhtemel sonuçları da ortaya çıkmaktadır. Medya endüstrisinde freelance gazetecilerin sayısının giderek artması gazetecilik işinin organizasyonu, iş ilişkisinin kapsamı, sendika temsili ve toplu pazarlık üzerindeki olası etkileri ile ilgili değişiklikler de kaçınılmaz hale gelmektedir. Bu değişime dahil olan zorluklar yalnızca sendikaları değil, aynı zamanda bir bütün olarak medya sektörünü ve medyanın kalitesini ve bağımsızlığını etkilemektedir(Nies ve Pedersini, 2003:xx).

Avrupa Gazeteciler Federasyonu (EFJ) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada gazetecilerin yaklaşık %20'si 2003 yılında freelance çalışanlardan oluştuğu belirtilmektedir. Rapora göre basın sektöründe kendi hesabına çalışanların sayısı, tam zamanlı çalışan gazetecilerin sayısından daha hızlı artmaktadır (Nies ve Pedersini, 2003:7). Benzer bir biçimde Uluslararası Gazeteciler Federasyonu (IFJ), küresel kapsamda kayıtlı olan tüm üyelerin yaklaşık% 30'unun atipik işçiler olduğunu açıklamıştır(Walters ve diğ., 2006:vi). Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), birçok medya ve eğlence çalışanın kısa vadeli ya da taşeron sözleşmeler ile istihdam edildiğine yönelik açıklamalar yapmaktadır (ILO, 2004:98).

İstihdam statüsü, yasal hakların elde edilmesi noktasında önemli bir meseledir. Freelance çalışma tanımlanırken kendi hesabına çalışma biçimi olduğu gerçeğinden yola çıkılması önemlidir.

Freelance çalışanlar çeşitli iş türlerinde kendi hesabına çalışmakta ve bir ya da daha fazla müşteri/işveren ile ilişki kurmaktadır. Freelance çalışanlar tek başına çalışabilecekleri gibi bir kaç freelance çalışanın bir araya gelerek kurdukları bir şirket aracılığıyla da çalışabilmektedirler (Vosko, 2003). Kitching ve Smallbone, (2008:4)'a göre freelance çalışanlar, "tüm kendi hesabına çalışanları ve çalışmayan limited şirket yöneticilerini" de kapsamaktadır. Fakat ücretli işçi çalıştırmayan işletmeler kategorisini freelance işçiler kategorisinden ayırmak gerekmektedir. Nitekim "freelance çalışan" terimi, bir işçi tipini tanımlamaktadır. Freelance işçiler, özellikle vasıflı profesyonel işçileri tanımlamak için kullanılmaktadır. Bu tür çalışanlar, işveren statüsünde yer almadıkları gibi bir iş sözleşmesi altında bir işverene bağımlı olarak da çalışmamaktadırlar. Genellikle hizmet sözleşmesi yaparak ve daha önce anlaştıkları bir ücret karşılığında geçici olarak çeşitli müşterilere hizmet sunmaktadırlar (Kitching ve Smallbone, 2008:4).

Eğer ücretli bir çalışan değilseniz, tam olarak ne olduğunuzun önemi yoktur ve "bağımsız yüklenici" terimi, ücretli çalışan olmayan herkes için kullanılan "artık" bir kategori olmaktadır. Oysa Davidov, (2012:176) freelance çalışanları, bağımsız yükleniciler statüsüne dahil etmenin doğru olmadığını, işçi statüsü ile bağımsız yükleniciler arasında ara bir hibrit statü olarak konumlandırılması gerektiğini ileri sürmektedir.

Freelance çalışmanın en belirgin özelliği işverenlerle ya da müşterileriyle uzun dönemli bir anlaşma yapmamasıdır. Kısa vadeli projelerde ya da işlerde çalışmakta ve aynı anda birden fazla kişi için çalışabilmektedir. Dolayısıyla freelance çalışan, taşeron, geçici ve kısa süreli sözleşmeler ile çalışan diğer atipik çalışanlardan farklı karakteristiğe sahiptir (Walters, Warren, Dobbie, 2006:6). Freelance çalışanların herhangi bir organizasyonel yükümlülüğü yoktur ve herhangi bir disiplin kuralına veya işverene itaat etmek zorunluluğu bulunmamaktadır. İşlerini uygun gördükleri bir müşteriye satmakta ve karşılığında ücret almaktadırlar (Davidov,2012:172).

Medya endüstrisinde gazetecilerin istihdam koşullarına yönelik yayımlanan raporlarda ve yapılan araştırmalarda medyada işin doğasının değişerek preker çalışma pratiklerinin

yaygınlaştığı vurgulanmaktadır. 2006'da Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından desteklenerek Uluslararası Gazeteciler Federasyonu (IFJ) tarafından gerçekleştirilen dünyada gazetecilerin istihdam koşullarına ilişkin raporda "gazetecilerin ve medya çalışanlarının giderek daha fazla sayıda atipik, freelance veya gündelik olarak istihdam edildikleri" ifade edilmektedir (Walters ve diğ., 2006).

4. Yöntem ve Bulguların Değerlendirilmesi

4.1. Yöntem

Çalışmada, **sıralı açımlayıcı karma araştırma deseni** kullanılmıştır. Nicel aşamada, 129 freelance gazeteciye anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Veriler SPSS V20.0 programında analiz edilmiştir. Ardından freelance gazetecilerin deneyimlerine yönelik derinlemesine analiz yapabilmek için yarı yapılandırılmış sorularla birebir görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Toplam 15 freelance gazeteci ile derinlemesine görüşme yapılmıştır. Araştırmanın nitel aşamasında görüşme sonucunda elde edilen verilerin çözümlenmesi için betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Freelance gazetecilere görüşmelerde ve ankette çalışma hayatına ilişkin deneyimlerini ve yaşadıkları sorunları öğrenmeye yönelik sorular sorulmuştur.

Araştırmanın kapsamına dahil olan freelance gazeteciler bir kuruluşa ya da işverene bağlı olmadan kendi hesabına çalıştıkları için evrenin sınırlarının ve evrene üye olanların sayısının kesin olarak belirlenmesi zordur. Bu nedenle gazetecilere ulaşmak için olasılık dışı örnekleme yöntemlerinden "kartopu örnekleme" yöntemi kullanılmıştır. Öncelikle evrene dahil birisiyle temas kurulmuş, ardından zincirleme olarak her birinin temas halinde olduğu diğer kişilere ulaşılarak örnek kütlenin çoğaltılması sağlanmıştır.

4.2. Bulguların Değerlendirilmesi

Sosyo-Demografik Özellikler: Araştırmaya katılanların %78,7'si kadındır. Yaklaşık dörtte biri 25 yaş altı gazetecilerden oluşmaktadır. 50 yaş üstü gazetecilerin oranı yaklaşık %15'tir. %60'ı 25-50 yaş aralığındadır.

%41,3 'ü lisans mezunu iken, %18,2'si önlisans, %16,5'i lise mezunudur. %14,8'i ise yüksek lisans ya da doktora derecesine sahiptir. %41,5'i gazeteciliği, %20,3'ü medya ve iletişim alanlarından mezundur.

%14'ü 6-10 yıl arasında diğerleri daha kısa süreli freelance olarak çalışmaktadır. 1-5 yıl arasında freelance olarak çalışanların oranı %49,6'dır. Yaklaşık dörtte biri 12 aydan daha kısa bu kategoride çalışmaktadır.

Yaklaşık yarıya yakını freelance olarak çalışmaya başlamadan önce tam zamanlı olarak gazetecilik yaptığını beyan etmiştir. Bu sonuç, sektörde tam zamanlı çalışmadan freelance çalışmaya doğru bir kayış olduğunun önemli bir göstergesidir. Aynı zamanda freelance çalışmanın sadece işgücü piyasasına yeni giren genç gazetecilere ait bir çalışma biçimi olmadığını da göstermektedir.

Freelance çalışmaya başlamadan önce öğrenci olanların oranı %22,5'iken, %5'inin işsiz oldukları ve %8,3'ünün ise gazetecilik alanından farklı bir sektörde çalıştıkları görülmüştür. Öğrenci olan %22,5'lik grubun ilk kez freelance çalışarak işgücü piyasasına giriş yaptıkları anlaşılmaktadır. Genç mezunların freelance çalışarak sektöre girişi daha kolay olmaktadır. Gençler özellikle deneyim kazanmak için freelance çalışmayı önemli bir aşama olarak görmektedir.

Anketi yanıtlayan freelance gazetecilerin yaptığı iş çerçevesinde genel profiline bakıldığında %60,5'inin muhabir, %37'sinin fotoğrafçı, %33,6'sının editör olduğu görülmektedir. Bunların %76'sının gazeteler için çalıştıkları, %68'inin ise Web'te içerik hazırladıkları, Ajanslar için çalışanların oranının ise %22,8 olduğu tespit edilmiştir.

İstihdam Güvenliği Durumu: Freelance gazeteciler, ürettikleri içeriği çeşitli müşterilere satarak yaşamını sürdüren kendi hesabına çalışanlardır. Dolayısıyla kısa süreli işlerde ve genellikle sözlü anlaşmalar yaparak çalışmaktadırlar. Yapılan analizlerde katılımcıların %56,1'inin iş anlaşmalarını sözlü olarak gerçekleştirdikleri görülmektedir. Aslında bu durum, çalıştıkları kurumun özelliğine göre değişmektedir. Yabancı ajanslarla yapılan anlaşmaların daha çok yazılı olarak yapıldığı ve çalışma sürecinin daha sistematik bir biçimde işlediği

belirtilmektedir. İş anlaşması yazılı bir sözleşmeye bağlı olarak gerçekleşse de freelance çalışanların, kendi hesabına çalışmanın karakteristiğinden ötürü belirli bir işverene karşı yasal bir bağımlılığı bulunmamaktadır. Dolayısıyla yazılı bir sözleşme yapılsa dahi bu sözleşme ticari bir nitelik taşımaktadır. Bu yüzden işverenin iş anlaşmasını keyfi olarak son vermesi ya da çalışmaktan vazgeçmesi durumunda freelance çalışan savunmasız kalmaktadır. Katılımcıların çoğu bu konuda benzer görüşler beyan etmiştir.

Görüşmeciler çoğunlukla sözlü anlaşma yaparak çalıştıklarını, her an iş bulamama kaygısı yaşadıklarını ve freelance çalışmanın kendilerine özgür çalışma koşulları sunmasına rağmen güvende hissetmediklerini belirtmiştir. Fırsat verilmesi halinde freelance çalışmayı bırakıp tam zamanlı bir işte çalışır mısınız sorusuna katılımcıların yarıya yakını yanıtını vermiştir. Bu sonuç, katılımcıların yaklaşık yarısının tam zamanlı iş buldukları takdirde freelance çalışmayı tercih edeceklerini göstermektedir.

Prekaryanın en önemli bileşenlerinden biri olarak iş güvencesizliği, çalışanların dikey kariyer olanaklarına sahip olmaması ve niteliklerin önemsiz hale gelmesi durumunu açıklamaktadır.

Freelance çalışmanın gazetecilerin kariyer süreçlerindeki rolünü analiz ettiğimizde katılımcıların % 22,3 'ünün freelance çalışmayı sektöre giriş için bir basamak olarak gördüğü, %8,9'unun işi öğrenmek ve deneyim kazanmak için freelance çalışmayı tercih ettiği görülmektedir. %29,5'i emeklilik sonrasında gazetecilik yapmaya devam etmeye imkân sağladığı için freelance çalıştıklarını belirtirken, katılımcıların %17,9 'u ise freelance çalışmanın kariyerlerinde bir uzmanlaşma fırsatı yarattığını ifade etmektedir. Kariyerlerine freelance gazeteci olarak devam etmek isteyenlerin oranı %53,8 olarak tespit edilmiştir.

Freelance çalışma, esnek bir çalışma biçimi olması dolayısıyla örgüt merkezli kariyer yaklaşımlarından ziyade bireyin kendi kariyerini kendisinin yönettiği kariyer sürecini temel alan bir çalışma biçimidir. Freelance çalışanlar, kısa süreli, geçici işlerde ve çeşitli müşteriler için çalıştıkları için dikey kariyer olanaklarına sahip değillerdir. Freelance çalışmada, kişinin çalışma hayatındaki çeşitli müşterilerle olan tüm deneyimleri, kendi portföyünü oluşturarak kariyer sürecine değer katmaktadır. Freelance çalışanların etkili bir kariyer yönetimi için sektördeki network ağlarını güçlü tutarak portföylerini artırmaları gerekmektedir.

Freelance çalışmada aynı işverenele istikrarlı bir biçimde devam eden bir iş ilişkisi yoktur. Çeşitli müşterilerle kısa süreli iş anlaşmaları yapılmaktadır. Dolayısıyla freelance çalışan kişi, müşteri portföyünü ne kadar arttırırsa iş bulma olasılığı o kadar artmaktadır.

Dijital teknolojilerin gelişmesi, gazetecilik işini dönüştürerek haber üretim pratiklerinde değişikliklere ve aynı zamanda işgücünün yeni nitelikler geliştirmesine yol açmıştır. Günümüzde gazetecilerin sadece içeriği toplama, değerlendirme ve yazma gibi temel gazetecilik becerilerinin yanından fotoğraf çekme, video içeriği üretme, web teknolojilerini etkin bir biçimde kullanma gibi çok yönlü becerilere de sahip olması gerekmektedir. Fakat görüşmecilerin özellikle vurguladıkları husus, mobil ve internet teknolojilerinin gelişmesine bağlı olarak haber içeriği oluşturma sürecinde gazetecilik vasıflarının değersizleşmiş olmasıdır. Teknolojik imkânlar, elinde mobil telefon olan herkesi potansiyel bir haberci haline getirmiştir. Dijital teknolojilerin gelişmesi, gazetecilerin çok yönlü becerilere sahip olmasını zorunlu kılarken, aynı zamanda mobil teknolojileri etkin bir şekilde kullanan herkesin gazetecilik yapabileceği sonucunu da doğurmuştur.

Gazetecilik alanında istihdam ilişkilerinde son 5 yılda önemli değişimler oldu mu? sorusuna, katılımcıların % 46,3 'ü bu soruya evet yanıtını verirken,%39'u hayır, % 14,6'sı emin değilim yanıtını vermiştir. Katılımcıların %69,9'ü freelance çalışmada belirgin bir artış olduğunu ifade etmiştir. Sonuçta medya endüstrisinde freelance çalışmanın giderek arttığı söylenebilir.

Gelir Güvenliği Durumu: Prekaryanın bir başka özelliği ise gelirinin güvence altında olmaması ve genellikle düşük gelirli işlerde çalışmasıdır.

Freelance gazetecilerin en büyük sorunlarından biri gelir güvencesinden ve buna bağlı olarak kapsamlı sosyal güvenlik haklarından yoksun olmasıdır. Katılımcıların %52,1'i freelance çalışmada yaşadıkları en büyük sorunun düşük ücret olduğunu belirtmiştir. %42'si ise sosyal haklardan mahrum olmanın freelance çalışmanın en büyük zorluklarından bir diğeri olduğunu

ifade etmiştir. Katılımcıların %54,3'ü yıllık 25000 TL'nin altında bir gelire sahip iken, %34,5'i bu gelirin %10'unu freelance gazetecilikten elde ettiğini belirtmiştir. Katılımcıların %66,7'si ücretini zamanında alamadığını ifade etmiştir. Görüşme yapılan gazetecilerin tümünde ortak olan bir başka deneyim de ücretlerini hiç alamamaları sorunudur. Freelance gazeteciler ücretlerini alamadıklarında genellikle korumasız durumda kalmaktadırlar. Dolayısıyla kişinin sadece freelance çalışarak yaşamını sürdürmesinin zor olduğu görülmektedir. Nitekim katılımcıların %88,1'i de freelance çalışmadan elde ettiği gelire geçinmenin mümkün olmadığını belirtmiştir. Bu yüzden %53,3'ü ek bir işte de çalışmaktadır.

Görüşme yapılan gazetecilerin çoğu ücretlerin düşük olduğu ve piyasada standart bir ücretin olmadığı konusunda benzer açıklamalar yapmıştır. Özellikle çalışma koşullarının riskli ve tehlikeli ortamlarda olduğu durumlarda üretilen haberin satışından elde edilen ücretin emeklerinin değerini karşılamadığını ifade etmişlerdir. Haber üretim süreci uzun ve zor bir süreçtir. Çoğu zaman tehlikeli ortamlarda ve sağlıksız koşullarda iş yapılmaktadır. Freelance çalışanlar, haber üretim sürecinin bütün aşamalarının maliyetini kendi imkânları ile karşıladıklarını ifade etmektedir. Bununla birlikte haberin fiyatı, kelime ya da tıklanma sayısı veya haber konusu esas alınarak belirlenmektedir. Müşteri, sadece habere ödeme yaptığı için gazetecinin haberi üretirken sarf ettiği zamanı ve katlandığı çabayı ücrete dahil etmemektedir.

Buna rağmen gazetecilerin tümü kendilerini motive eden esas unsurun "yaratma arzusu" ya da "haber üretme" girişimi olduğunu belirtmektedir. Gazetecilerin üretilen içeriğe yükledikleri soyut değer onu daha değerli kılmaktadır. Çünkü haber üretim sürecinde büyük emek verilmektedir.

Görüşmeler neticesinde ücret konusunda yaşanan sorunlara bağlı olarak ortaya çıkan diğer bir önemli sorun ise sosyal güvenlik sorunudur. Sigorta primlerini ödeyip ödemedikleri sorulduğunda, yalnızca 35 kişiden 2'si serbest olarak çalıştıkları dönemlerde sigortalı olduklarını ifade etmiştir. Görüşme yapılan freelance gazetecilerin çoğu, elde ettikleri gelire geçinmek zorunda oldukları için sosyal güvenlik ödemelerini yapamadıklarını ifade etmiştir. Aynı zamanda, geçici süre çalışır durumda oldukları için bu dönemde elde ettikleri kazancı yeni bir iş bulana kadar yönetmek zorunda olduklarını ve kötü günler için ek hesaplarında mutlaka bir miktar para bulundurmaları gerektiğini belirtmişlerdir. Çünkü bazen aylarca çalışmadıklarını ve son işten kazandıkları para ile geçinmek zorunda kaldıklarını ifade etmişlerdir. Dolayısıyla sosyal güvenlik konusuna ilişkin sorunlar, ücret sorunu ile bağlantılıdır. Gelirin düzensiz ve belirsiz olması, sosyal güvenlik ödemelerinin de ertelenmesine sebebiyet vermektedir. Görüşme yapılan gazetecilerin tümünde sosyal güvenlik konusu önemli bir sorundur.

Temsil Güvenliği: Ankete katılan kişilerin %90,8'inin bir sendikaya üye olmadığı görülmektedir. Sadece %9,2'si sendikaya üyesidir.

Görüşmecilere gazeteciler cemiyeti ya da sendikaya üyelik durumları hakkında soru sorulduğunda çoğunun cemiyete üye olduğu; fakat sendika konusunda algılarının çok da olumlu olmadığı anlaşılmıştır. Görüşme yapılan gazetecilerin sendikaya olan inançlarının zayıf olduğu ve Türkiye'de sendikal sistemin işlemediğine yönelik görüşlerinin ağır bastığı anlaşılmaktadır.

Görüşme yapılan gazetecilerin neredeyse tümü sendikaya üyelik konusunda benzer görüşler beyan etmiştir. Freelance gazetecilerin sendikal örgütlenmeye yönelik görüşleri genelde olumsuzdur ve freelance çalışanlarda sendikal kültürün tam oluşmadığı görülmektedir.

SONUÇ

Bu çalışmada freelance gazetecilerin prekerleşme özellikleri 4 boyutta ele alınarak incelenmiştir. Öncelikle istihdam güvenliği kavramı prekaryanın önemli bir bileşenidir. Prekarya kapsamında ele alınan freelance gazeteciler, geçici süreli ve sözlü anlaşmalara dayalı olarak çalışmalarını dolayısıyla istihdam güvenliğinden yoksundur. İşverenin iş anlaşmasını keyfi olarak bozması ve bu riske karşı gazetecilerin korumasız kalması istihdam güvenliğinden yoksun emek gücünün varlığının bir göstergesi olmaktadır. Benzer biçimde freelance gazetecilerin çeşitli müşteriler için kısa süreli işler yapması, statü ve gelir açısından dikey hareketliliği önlemektedir. Freelance çalışmada yükselme ve bir mevki elde etme kriterleri

örgütsel kariyer yaklaşımlarından farklı bir biçimde değerlendirilmektedir. İş başarısı, sektörde geniş bir müşteri portföyüne sahip olmakla ölçülmektedir. Aynı zamanda gazetecilik nitelikleri halen geçerliliğini korusa da niteliklerin değersizleştiği yönünde görüşler ağırlıktadır. Dijital teknolojilerin gelişmesi ile web teknolojilerini kullanan herkesin mesleği icra edebildiği bir piyasa oluşmuştur. Prekerleşmenin ikinci bir özelliği olan iş güvencesinden yoksunluk, freelance gazetecilerin de belirgin bir özelliğidir. Prekerleşmenin bileşenlerinden biri olan gelir güvencesizliği ise freelance gazetecilerin beyan ettikleri en önemli sorunlardan biridir. Katılımcıların görüşlerinden kapsamlı bir sosyal güvenlik sisteminden yararlanamadıkları görülmektedir. Aynı zamanda sektörde asgari bir ücret uygulamasının olmadığı ve ücretin zamanında ya da hiç alınmaması durumunda korumasız kaldıkları anlaşılmaktadır. Son olarak freelance gazeteciler sendikal temsilden yoksundur ve bu özellik prekaryanın öne çıkan diğer bileşenlerinden biridir. Dolayısıyla freelance gazetecilik emeği, preker özelliklere sahiptir. İstikrarlı ve sabit çalışma zamanı olmayan, dikey kariyer seçenekleri mevcut olmayan ve sendikalaşmayan bir sınıfı temsil etmektedir.

Özetle freelance çalışma, güvencesiz bir çalışma şeklidir. İşgücü piyasasındaki marjinal konumu ve yüksek risk potansiyeli ile nitelendirilen yeni bir sosyal sınıf olan prekaryanın büyümesini teşvik etmekte ve giderek normalleşmektedir.

KAYNAKÇA

- Arnold, D. ve Bongiovi, J. R. (2013). Precarious, Informalizing, and Flexible Work: Transforming Concepts and Understandings. *American Behavioral Scientist*, 57(3), 289–308.
- Beck, U. (2000). *The Brave New World Of Work*. Cambridge: Polity Press.
- Butler, J. (2010). Frames of War: When Is Life Grievable? *BioScience Trends* (Vol. 4). London: Verso. <http://doi.org/10.1080/00335631003796701>
- Casas-Cortés, M. (2014). A Genealogy of Precarity: A Toolbox for Rearticulating Fragmented Social Realities in and out of the Workplace. *Rethinking Marxism*, 26(2), 206–226.
- Davidov, G. (2012). Freelancers: An Intermediate Group in Labour Law? In S. M. and K. S. Judy Fudge (Eds.), *Challenging the Legal Boundaries of Work Regulation* (pp. 171–182). Oxford: Hart Publishing.
- Deuze, M. (2008). Understanding Journalism as Newswork: How It Changes, and How It Remains the Same. *Westminster Papers in Communication & Culture*, 4–23.
- Emirgil, B. F. (2010). Yeni Kapitalizmde Emeği Sorunsallaştırmak. *Çalışma ve Toplum*, (1), 221–238.
- Foti, A. (2017). *General Theory Of The Precariat :Great Recession*. Amsterdam: Institute of Network Cultures.
- Fudge, Judy, Tucker, Eric ve Vosko, L. (2002). The legal concept of employment : marginalizing workers. Canada. <http://trove.nla.gov.au/work/5738018?selectedversion=NBD40408496>
- Hermann, C. (2007). Neoliberalism in the European Union. *Studies in Political Economy*, 79(1), 61–90.
- ILO. (2004). *The Future of Work and Quality Information Society : The Media , Culture, Graphical Sector*. Geneva.
- Jørgensen, M. B. (2016). Precariat – What it Is and Isn't – Towards an Understanding of What it Does. *Critical Sociology*, 42(7-8), 959–974. <http://doi.org/10.1177/0896920515608925>
- Kalleberg, A. L. (2009). Precarious Work, Insecure Workers: Employment Relations in Transition. *American Sociological Review*, 74, 1–22. <http://doi.org/10.1177/000312240907400101>

- Kalleberg, A. L. (2012). Job Quality and Precarious Work: Clarifications, Controversies, and Challenges. *Work and Occupations*, 39(4), 427–448. <http://doi.org/10.1177/0730888412460533>
- Kalleberg, A. L., Reskin, B. F. Ve Hudson, K. (2000). Bad Jobs in America: Standard and Nonstandard Employment Relations and Job Quality in the United States. *American Sociological Review*, 65(2), 256–278.
- Kitching, J., ve Smallbone, D. (2008). Defining and Estimating The Size of The UK Freelance Workforce. Kingston. www.kingston.ac.uk/sbrc
- Kjeldstad, R., ve Nymoen, E. H. (2010). Underemployment in a gender segregated labour market (No. 613). Norway. <http://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/DP/dp613.pdf>
- Kutlu, D. (2018). Prekarya ve “Prekarya Bildirgesi” Üzerine Bir Kaç Soru, Gözlem ve Görüş, Denizcan Kutlu (Eds.), Sosyal Yardım Alan: Emek, Geçim, Siyaset ve Toplumsal Cinsiyet (pp. 1860–1880). İletişim.
- McKay, S., Jefferys, S., Paraksevpoulou, A., ve Keles, J. (2012). Study On Precarious Work And Social Rights. London. http://csdle.lex.unict.it/Archive/LW/Data reports and studies/Reports from Committee and Groups of Experts/20120809-013329_Study_precarious_work_Jul12pdf.pdf
- Menedez, M., Benach, J., Muntaner, C., Amable, M. ve O 'campo, P. (2007). Is precarious employment more damaging to women's health than men's? *Social Science & Medicine*, 64, 776–781.
- Munck, R., Ulrik Schierup, C., & Delgado Wise, R. (2011). Migration, Work, and Citizenship in the New World Order. *Globalizations*, 8(3), 249–260. <http://doi.org/10.1080/14747731.2011.576553>
- Nies, G., ve Pedersini, R. (2003). Report: Freelance Journalists in the European Media Industry. Brussels.
- O' Connor, J. S. (2008). Precarious Employment and Flexicurity in the European Union Employment. Employment Anchored Social Policy Framework.
- Özdemir, M.Ç. (2018), “Türkiye’de Zaman Kullanımının Analizi”, Multidisipliner, Çalışmalar-4, (Sosyal Bilimler) Cilt I, Ed. Abidin Temizer- İbrahim Serbestoğlu, Institut za Geografiju, Podgorica, Montenegro
- Platman, K. (2004). “Portfolio careers” and the search for flexibility in later life. *Work, Employment&Society*, 18(3), 573–599.
- Rodgers, G., ve Rodgers, J. (1989). Precarious work in Western Europe: The state of the debate. Precarious Jobs in Labour Market Regulation: The Growth of Atypical Employment in Western Europe.
- Sennet, Richard (2002) Karakter Aşınması: Yeni Kapitalizmde İşin Kişilik Üzerine Etkileri,
- Standing, Guy (2015) Prekarya- Yeni Tehlikeli Sınıf Çevirmen: Ergin Bulut, İletişim Yayıncılık
- Tacticalmediafiles (2019) EuroMayDay, <http://www.tacticalmediafiles.net/campaigns/6410/EuroMayDay;jsessionid=1C8A4F64F806E9DED6EF792AD9C52ED5>, Erişim Tarihi: 20.01.2019.
- Tucker, D. (2002). “Precarious” Non-Standard Employment – A Review of the Literature Wellington. www.lmpg.dol.govt.nz.
- Vosko, L. F., Zukewich, N. ve Cranford, C. (2003). Precarious jobs: A new typology of employment. *Perspectives on Labour and Income*, 15(4), 16–26.
- Walters, E., Warren, C. ve Dobbie, M. (2006). The Changing Nature of Work: A global Survey and Case Study of Atypical Work in The Media Industry. Switzerland.